

Huoltovarmuus ja tuotantopanosten saatavuus Ukrainan sodan seurauksena

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 19.04.2022

17.4.2022 Antti Snellman

Lantmännen Agro

Ukrainan sodan vaikutus viljojen saatavuuteen

- Normaalina satovuotena Suomi on lähes viljaomavarainen
  - Durum-vehnän sekä maissin tuonti poikkeuksia
- Satovuotena 21/22 Suomeen tuotaneen viljoja >100 000tn
  - Riski huoltovarmuudella huonoina viljavuosina
  - Viljan saatavuus varmistettava tuonnilla tai vilja-alaa kasvattamalla
- Markkinoilla on globaalisti liian vähän viljaa satovuonna 22/23 mm Ukrainan sodan vaikutuksesta
  - Ukrainan sadosta häviää merkittävä osa satovuodelle 22/23, SV21/22 ennustettu vienti olisi ollut n. 60Mtn ilman sotaa
  - Myös Venäjän sato-odotukset pienenevät sanktioiden seurauksena, kun koneiden ja varaosien saatavuus heikkenee.
  - Heikentynyt globaali tarjonta nostanee viljojen hintoja entisestään sekä vähentää tuontisaatavuutta.

Ukrainan sodan vaikutus rehuraaka-aineiden ja rehujen saatavuuteen Suomessa

- Öljykasvit (Rypsi /Rapsi)
  - Suomessa naudanrehuissa käytetään vain rypsiä/rapsia. Tuontimaat ovat Saksa, Venäjä ja Puola. Auringonkukkaa ei perinteisesti ole käytetty, missä Ukrainan rooli ollut jopa 50%.
  - Venäläinen rapsi korvautuu EU:sta tulevalla rapsilla.
  - Uudella kaudella, elo-syyskuusta 2022 eteenpäin, voi tulla eteen niukkuus, erityisesti NON-GMO valkuainen. Hinnat pysynevät korkealla.
- Sokerijuurikasleike
  - Venäjän tuonti korvattava muilla lähteillä tai raaka-aineilla, seuraa viljan hintoja.
- Maissi
  - Saatavissa muilta alueilta, seuraa viljan hintoja.
- Pienemmät raaka-aineet
  - Saatavuutta on mutta hinnat nousussa
- Tällä hetkellä akuuttia raaka-ainepulaa ei ole naudanrehutehtaillamme, mutta hinnat nousseet ja jatkavat nousua edelleen.

Siemenet

- Siemenkaupassa valtaosa tuotantovolyymista on kotimaan tuotantoa, eikä riippuvuus kansainvälisistä markkinoista muodosta niin suurta uhkaa. Suurin siemenviljan saatavuuteen ja kysyntään vaikuttava tekijä on edeltävän kasvukauden sää, joka puolestaan vaikuttaa saatavilla olevaan siemenraakatavaran määrään, mutta samoin vaikuttaa viljelijöiden oman- eli TOS-siemenen laatuun. Kun korjuuolosuhteet ovat haasteelliset, oma siemen on heikompaa, markkinakysyntä on suurempi ja tarjonta suhteessa pienempi.

- Siemenissä riippuvuussuhteet ovat lähinnä Eurooppaan, eivät juurikaan kolmansiin maihin. Mikäli logistiset virrat häiriintyvät, kohdistuu saatavuusongelma joihinkin erikoisempiin tai pienempiin kasveihin, kuten valkoapilaan, hybridiöljykasvien siemeniin, kasvisten siemeniin (porkkanat ym.) sekä viljoista lähinnä hybridirukiiseen. Näiden äkilliselläkään poisjäämisellä ei ole kriittistä vaikutusta tuotantoon, vaan kotimainen tuotanto pystyy selviytymään lyhytaikaisten (1-3v) toimitushäiriöiden yli ilman merkittäviä ongelmia.

- Nykyinen tilanne ei ole haitannut siementen toimitusketjuja eikä siemenkaupassa tarvittavien kemikaalien, mm. peittausaineiden saatavuutta.

Lannoitteet

- Lannoitteissa Yara tuottaa Suomessa noin 3-4 kertaisen määrän erilaisia lannoitteita suhteessa Suomen vuotuiseen markkinaan. Raaka-ainevirrat vaikuttavat yksittäisten tuotteiden ajoittaiseen saatavuuteen sekä isompana komponenttina tuotteiden hintaan. Toimitusketjujen häiriintyessä mm. nykyisessä tilanteessa tarjolla oleva valikoima on supistunut merkittävästi sekä hinnat nousseet, mutta edelleen saatavuus lannoitteissa riittää kattamaan välittömän kysynnän. Ongelma lannoitteiden hankinnassa liittyy etenkin luottoriskin sekä maksuvalmiuden hallintaan, sillä on tilanteita, joissa jälleenmyyjä ei pysty luottoriskiä ottamaan vastattavaksi, vaikka tuottoyhtälö sinänsä näyttää viljanviljelijöille jopa hyvältä. Tämän luottoriskin minimoimiseen ei myöskään ole rahoittajien tarjoamia työkaluja käytettävissä vaan mahdollinen riski jää yksinomaan jälleenmyyjän kannettavaksi.

- Nykyinen tilanne on nostanut lannoitteiden hintoja akuutisti ja kaventanut saatavilla olevaa valikoimaa merkittävästi. Valtakunnan tasolla iso osa kuitenkin vuoden 2022 lannoitteista on jo myyty ja toimitettu, eikä tulevalle kasvukaudelle ole nähtävissä merkittäviä ongelmia, tosin tilakohtaisesti vaihtelua on paljon. Korkeamman lisäarvon tuotteissa (lehtilannoitteet) hinnoissa on nähtävillä nousua.

Sadonkäsittelytarvikkeet

- Happojen ja säilöntäaineiden osalta kotimainen valmistus kattaa happojen tarpeen, biologisten säilöntäaineiden osalta olemme riippuvaisia tuonnista. Vuodelle 2022 ei ole nähtävissä ongelmia.

- Nykyinen tilanne ei ole haitannut säilöntäaineiden saatavuutta, energian hinnannousu on hieman nostanut hintoja.

- Maatalousmuovien ja -verkkojen osalta kotimainen valmistus riittää kattamaan kysynnän vähintään hyvin. Raaka-aineissa on ollut saatavuusongelmia talven aikana, mutta valmistajat ovat pystyneet tuottamaan tuotteita kohtalaisen hyvin. Äkilliset energian hinnanmuutokset ovat vaikuttaneet etenkin muovien toimitusketjun alkuosaan, eli mainittuihin raaka-aineisiin ja lisäaineisiin, joissa Euroopan tasolla valmistajia on vain muutama, ja näiden valmistajien leikatessa tuotantoa talvella kapasiteettia vuoden 2022 sadon tarpeisiin menetettiin.

- Vuoden 2022 osalta valtaosa satokauden tarpeista on jo tuotettu ja joko maatiloilla tai jälleenmyyjien varastoissa. Tuotannon turvaamiseksi ennakointi on tärkeää ja tuottajien tulisi tehdä hankinnat etupainoisesti myös 2. ja 3. sadon osalta. Valikoimissa tulee olemaan rajauksia kasvukauden aikana.

Kasvinsuojeluaineet

- Vuoden 2022 osalta saatavuus on turvattu ja hankinnat on kaudelle tehty. Pulaa voi tulla yksittäisistä tuotteista, sillä valmistajien toimitusketjut ovat pitkiä, eikä joitain tehoaineita tai tuotteita ole enää saatavilla kasvukauden 2022 tarpeisiin sen lisäksi mitä nyt jakelijat ovat hankkineet. Hintavolatiileista tuoteryhmistä glyfosaatin hinta on ennätyskorkea ja sen odotetaan pysyvät korkealla myös syksyn 2022 ajan. Saatavuutta ainakin joillekin tuotteille on tämän hetken tiedon valossa riittävästi, mutta nähtävissä on, että valikoima on ajoittain rajattu. Mikäli kysyntä kasvaa äkillisesti, eivät valmistajat pysty vastaamaan tarpeeseen, sillä toimitusajat ovat pitkiä.

- Vuoden 2023 osalta neuvottelut tuotteiden toimittajien kanssa ovat jo alkaneet. Toimitusketjujen häiriöiden vuoksi joidenkin tuotteiden saatavuuksissa tulee olemaan rajoitteita ja hinnannousujen odotetaan olevan totuttua suurempia, sillä useimmat hintoihin vaikuttaneet elementit (energia, kysyntä-tarjontafunktio, rahtikustannukset) eivät vielä ehtineet realisoitua vuoden 2022 hankintoja tehdessä.

- Ukrainan sota tulee nostamaan hintoja huomattavasti (enemmän kuin muutamia prosentteja) ja saatavuuksissa tulee olemaan rajoitteita. Uskomme kuitenkin, että jokaiseen tuoteryhmään sekä viljelykasvien tarpeeseen tulee olemaan ainakin joitain tuoteratkaisuja tarjolla. Tärkeimpien tuoteryhmien osalta (viljan rikka- ja tautiaineet, korrensääteet sekä glyfosaatit) uskomme että pystymme tuotteita hankkimaan riittävästi kysyntään nähden.

Polttoaineet

- Polttoöljy
  - Maaliskuussa toimitusajat nousivat hetkellisesti (paikkakuntakohtaisesti) jopa 3-4 viikkoon
  - Nyt toimitusajat lähellä normaalia
  - Neste ja Lämpöpuisto siirtävät raaka-aineiden hankintaa Venäjän ulkopuolelle
  - Hinta korkealla tasolla
    - Brent-raakaöljy kävi maaliskuussa yli 123 USD/bbl, nyt noin 100 USD, 1.4.2021 n. 64 USD
    - Hinnanero Brent / Urals-raakaöljy kasvanut n. 35 €/bbi kun se ennen kriisiä oli noin 3 €
  - Mahdollisia uhkia
    - Pakotteiden ulottaminen öljytuotteisiin aiheuttaa ainakin hetkellistä raaka-ainepulaa
- AdBlue
  - Helmi – maaliskuussa hetkellisiä toimitusvaikeuksia koska levisi huhu AdBluen loppumisesta
    - Esim Nesteen tuotanto ollut kuitenkin käynnissä koko ajan, AromDekorin tuotanto käynnissä
  - Nyt saatavuus palaamassa lähelle normaalia, myös pienpakkausten osalta
  - Hinta reagoi kohonneeseen kysyntään

Voiteluaineet ja –rasvat

- Voiteluaineissa ei tällä hetkellä ole havaittavissa suuria saatavuusongelmia
  - Saatavuus parantunut paljon verrattuna viime kesään
  - Lentoliikenteen palaaminen lähemmäs normaalia helpottaa raaka-aineiden saatavuutta
  - Hinnat reagoineet kuitenkin kriisiin
- Voitelurasvoissa pientä saatavuusviivettä joidenkin laatujen osalta

Työkoneet ja varaosat

- Työkoneiden osalta toimitusajat ovat pitkiä, jopa yli vuoden
  - Covid aikainen komponenttipula
  - Venäjän pakotteet pysäyttivät raaka-aineiden toimitukset Venäjältä → länsimaisen raaka-aineen kysyntä kasvanut rajusti
    - Hinnat nousseet reilusti totuttua enemmän
    - Raaka-aineen saatavuusongelmat vaihtelevat toimittajittain
  - Kauppaa käydään osittain avoimeen hintaan.
  - Rahtien hintakehitys nostaa myös koneiden hintaa
- Varaosat
  - Saatavuus ollut ainakin toistaiseksi hyvä
  - Hinnat reagoivat raaka-aineiden ja kuljetusten hintojen nousuun

Kiitos!
Lantmännen